

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

רופא שעבד במסגרת של עמותת חסד
שעזב באמצע הטיפול הרפואי

תיק ממונות מס' 1685-עא

נושא הדין

א' תובע את ראש עמותת החסד ב' על טיפול רפואי שניתן לילד שלו ע"י רופא שעבד בעמותה ועזב באמצע הטיפול. א' טוען ששילם מראש את שכר מלוא הטיפול למשרד העמותה עבור טיפול שאמור היה להימשך כשנתיים-שלוש, אך כעבור שנה וחצי עזב הרופא את עבודתו, וכתוצאה מכך נגרם נזק למטופל וגם יצטרך לפנות לרופא אחר שיתכן שיעלה לו יותר ממה שלקח הראשון.

ראש עמותת ב' משיב שאת התביעה עליו להפנות לרופא עצמו, משום שלפי החוזה עם העמותה ולפי החוק הרפואי הרופא הוא שחייב לסיים את הטיפול הרפואי שהתחיל בו. העמותה היתה רק האמצעי והיא זו שדאגה לכל צרכי המרפאה והטיפולים, אך היא אינה חייבת בסיום הטיפול הרפואי של הרופא אלא הרופא לבד.

א' משיב שמכיון ששילם את מלוא השכר של הטיפול לעמותה והיא הכניסה את כל הכסף לחשבונה, והיא זו שהעמידה את הרופא לעשות את הטיפול, הוא רואה בה את האחראית לתביעה, כמו קבלן שנשכר ע"י בעה"ב ששכר פועל לעבוד והפועל עזב באמצע שבעה"ב תובע את הקבלן. א' הציג בבית הדין אסמכתא משפטית שהתביעה היא מהרופא ומהעמותה. עוד הוא טוען שאין לו אפשרות לתבוע את הרופא, מאחר שהרופא יבוא לדין רק בבימ"ש ואז יצטרך התובע להוציא ממון רב שאין לו.

א' אומר שהעמותה היתה מוכנה להחזיר לו מחצית ממה ששילם עבור הטיפול הרפואי לפניו. משורת הדין, אך הוא אינו מסתפק בזה וגם טוען שהחייב הוא מן הדין ולא לפניו משורת הדין.

פסק דין של פשרה

תביעת הגזק שקרה לשינוי של המטופל כתוצאה מההפסקה שהיתה בטיפול יש להפנות לרופא ולא לעמותה, אך העמותה חייבת להחזיר את השכר שקבלה עבור הטיפול שלא נסתיים, ועל כך מתקבלת הצעת הפשרה של העמותה לשלם לא' מחצית מהסכום ששילם.

(-) אברהם דיב לוי, אב"ד   (-) שמואל חיים דומב   (-) דוד יהושע קניג

השאלות לדין

א. נזק שנגרם לבעה"ב כתוצאה מהפסקת עבודה באמצעה, ע"י פועל שנשכר ע"י קבלן, מי החייב.
ב. קבלו שהפסיק עבודתו באמצעה וקבל כל שכרו מראש.

א. פסק צו"ע סי' שט סעי' ד: השוכר את הפרה לחרוש צהר וחרש צבקעה ונשכר הקנקן והוא הכלי שחרש צו הרי השוכר פטור ודין בעל הפרה עם האומנין שחרשו, וכן אם לא שינה על דעת הצעלים ונשכר הקנקן דין בעל הפרה עם האומנין. וכתב בנתה"מ ס"ק ד: מיירי שהמשכיר שכר האומנין, ואם שכרם השוכר אז אם שכר למי שדרכו להפקיד תליא בפלוגתא המבואר ברמ"א צו"ע סי' רלא סעי' כד אי חייב הראשון כשפשע השני ואין לו לשלם. ומזה נלמד אם שכר אלל בעל עגלה עגלה עם סוסים ועם עזדו של המשכיר או עם פועל שלו דפטור כשפשע הפועל או העבד, דלא גרע ממסר למי שרגיל להפקיד. ע"כ בנתה"מ.

וא"כ בנידון דידן שהעמותת החמד שנשכרה ע"י א' לטפל צילד החולה הרי רגילה הייתה לשכור רופא שיעשה הטיפול, ועל דעת כן שכר אותה א', והרופא הזיק צטיפולו, אם זכאי לתבוע את הנזק מהעמותה, הרי זוה כתב הנתה"מ שאלו במחלוקת שהביא הרמ"א צ"י רלא סעי' כד, וכתב הנתה"מ שהשכר הראשון פטור. ועי' פס"ד ירושלים כרך ז עמ' שכו שאם הפועל שנשכר ע"י העמותה התחייב לשלם לבעה"ב את כל הנזקים, והנזק נעשה מדעת עלמו ולא על דעת העמותה שנשכרה אותו, הנתבע הוא הפועל ולא העמותה. ועי' פס"ד ירושלים כרך ט עמ' רמז שי' אופנים שהפועל יכול לחזור צו.

ולכדיל, עפ"י דיניהם התביעה יכולה להיות גם מהעמותה, לפי שי' לה "אחריות שילוחית" לרשלנותו של הרופא שעבד אללה, אם כי זכותו לתבוע ישירות גם את הרופא שהתראל.
ב. עי' פס"ד ירושלים כרך ה עמ' קנד פס"ד מאלמו"ר הגרבי"ל ז"ל כששילם מראש לקבלן עבור כל

העבודה והקבלן הפסיק בזמנעו, וקבלן אחר שיטרכך לגמור את העבודה יעלה יותר ממה שקבל הראשון עבור העבודה שנטרה, האם חייב הראשון להחזיר את כל מה שיעלה השני או שיש לו יחזיר את חלק התשלום שקבל עבור העבודה הנוטרה, אע"פ שלא יספיק לקבלן השני, ופסק שם שיש לפשר בזה, מכיון שנחלקו בזה רש"י ורא"ש צ"מ עה ז, והביא שם דברי הפלפולא חריפתא על הרא"ש שם אות ת, עיי"ש. ומכאן לנידון דידן יש לקבל את הפשרה שהלעי מנהל העמותה להחזיר לאי מחלית מהסכום ששילם.

אברהם דוב לוי.

ב

מה שטענו החוצב שהפסקה של יותר משנה צטיפול הרופא ביישור השיניים גרם לכסיה צמבז השיניים ויש כאן חייב משום מויק, כבר הוכיח הגאב"ד שליט"א מהשו"ע והנתה"מ דתביעת היוק לריכה חהיות מופנית לרופא המטפל ולא למנהל העמותה, ויש להוסיף בזה דגם עיקר החיוב של היוק נסיגת השיניים אינו צבור, די"ל שאינו אלא גרמא שנגרם מהשז ואל תעשה, וגם את הרופא אי אפשר לחייב בזה. אבל מה שיש לדון כאן לענ"ד הוא משום שהעמותה נשכרה צבור קבלן לספק יישור שיניים ולא עשו רק חלק מהעבודה, ואע"פ שהיה ידוע שהם אינם עושים העבודה צמלמס אלא מוסרים אותה לרופא, מ"מ עמס ההתקשרות צין העמותה לצין הרופאים שלהם אינה מעניינם של המזמינים. ראה לכך שהרי העמותה יכולה לשנות את הרופא המטפל כראות עיניה.

והנה איתא בגמ' צ"מ עז ואמר רבא האי מאן דאוגיר אגור לדוולא ופסק נהרא צפלגא דיומא אי לא עביד דפסק פסידא דפועלים, וכ"פ צשו"ע סי' שלד סע"י א עפ"י פירוש הרא"ש ורוב ראשונים, דמכיון שפסיקת הנהר גרם להפסקת העבודה של הפועל הוא דבר שצין צעה"צ וצין הפועל אינם אמורים לחשוב לו, נחשב צעה"צ כאונם ואין צעה"צ חייב לשלם לפועל על פעולת ההשקיייה שלא עשה, וזה אפילו גרם הפועל נחשב כאונם מ"מ כל שניהם אנוסים פסידא דפועלים, אלא שהרא"ש שם (צ"מ פ"ו סי' ג) הוסיף והסביר שהוא משום דהממע"ה וידו על התחונה, והוצאו דבריו צצ"י סי' שלד, ומדבריו למדנו דאם שילם לפועל כל שכרו עבור יום שלם של עבודה אין מוציאין ממנו אע"פ שעבד רק חצי יום כשפסק הנהר בזמנע היום (ועיי' בהגרא"ה סי' שלד ס"ק ה דמפרש צדעת הרמ"ה דלא כהרא"ש), וכ"פ צתה"ד סי' שט, וצ"ח עפ"י תוס' עט ז ד"ה אי אתה מולא, שכתב לפרש הא דאיתא בגמ' שאם שכר ספינה זו להוביל יין זה וטבעה צחלי הדרך אם שילם מראש עבור כל הדרך אינו חייב להחזיר כלום, וז"ל תמוס' שם: כיון שמתן לו שכרו נטרמה שיהא שלו לאלתר אע"פ שאינה משתלמת אלא לבסוף, לדעת כן נתנו שיהא שלו לאלתר אם לא יאחר, ע"כ. ועיי' פפ"ד ירושלים כרך ג עמ' קעג.

ולפי"ז ה"ה צניד"ד, אם נחשיב את התפטרות הרופא בזמנע הטיפול כאונם כלפי הקבלן שהוא מנהל העמותה, לא יהיה הפועל חייב להחזיר שכרו (ואגב, צשו"ת שבות יעקב ח"א סי' קעו פסק עפ"י דברי הרא"ש דה"ה צתפס אין הפועל חייב להחזיר, וכבר הקשה עליו צממת פתים דמדברי תמוס' והתה"ד יולא לא כך, שאין כוונת הרא"ש משום דין הרגיל של הממע"ה אלא הוא דין מיוחד, וכאמור), אמנם האמת

שפקרה דגן אינו דומה לשם, דכאן בהתקשרות צדין המטופל למנהל העמותה יש הסכמה שהעמותה יכולה להחליף את הרופא גם בזמנע הטיפול, אי"כ הוי כספינה זו ויין סתם שפורש בגמ' עט א ובש"ע ס"י שא' סעי' ב שאפילו אם קבל את כל השכירות מ"מ חייב להחזיר, וה"ה כאן, העמותה חייבת להחזיר את יתרת הסכום שקבלה.

ונראה דאפילו אם נאמר שנחשב כהתחייבות על יין זה, מ"מ יהיה חייב להחזיר, דכד נעיינן היטב בדברי תה"ד סו"ם שכת' יולא מפורש דכל מסברת החוס' דאם שילם מראש אינו חייב להחזיר נאמרה רק באופן שעכשיו כבר נתייאש מגמר הפעולה בשום אופן שבעולם וכגון צליור של הגמ' דהיין שרואה להוציל טבע במלואות ים ואין אפשרות לגמור את פעולת ההוצלה, אבל פועל שקיבל על עצמו דריכת ענבים ולא גמר את הפעולה חייב להשלים את העבודה או להחזיר את הכסף. וכפירוש תה"ד בתוס' מלאחי כן גם בתוס' הרא"ש וז"ל: נתרצה שיהא שלו כל זמן שלא ישאר צו "לקיים תנאו" עכ"ל. והן הן דברי תה"ד דכשיש אפשרות לאחר לגמור המלאכה, היינו כשהצעה"כ מלא פועל אחר לדרוך הענבים לאחר שנאנם הפועל הראשון. וה"ה כאן שהרבה רופאי שינים ישנם באוק, חייב בעה"כ להחזיר את יתרת הסכום שקיבל.

ובר מן דין נראה דעיקר סברת החוס' שכתבו שכשנתן התשלום מראש כוונתו שזה ישאר אפילו אם הפעולה לא תיגמר, לא שייכים צניד"ד דעיי' בשו"ת מהר"ח או"י ס"י בו דכוונתהתוס' היא רק משום שלא היה חייב לשלם מראש ורק מיוזמתו הקדים שכרו, וזה נאמר שגילה דעתו, אבל היכא שהפועל עצמו תבע את התשלום מראש ולא הסכים לעבוד בלי הקדמת התשלום וזה לא שייך לומר גילה דעתו, ואריך להחזיר את היתרה מה שקיבל. ועיי' גם בחקרי לב חו"מ ח"ב ס"י פד שכתב מדליה סברא זו. ומימילא ה"ה כאן שהעמותה דרשה את כל הכסף מראש לא שייך לפוטרים משום סברת החוס'.

ולכאורה דבריו נסתרים מהרמ"א ס"י שלג סעי' ה שכתב צענין פועל או מלמד שנאנם כגון שחלה, וז"ל: מיהו אם כבר קיבל הפועל או המלמד שכרו י"א דאינו צריך להחזיר. עכ"ל, ויסוד דבריו הם עפ"י תוס' קדושין זו ד"ה חלה ותשובות מיימוני לספר קצין ס"י לא ורש"ש צ"מ עז א שכתבו בשם מהר"ם שאם פועל כעבד עברי לענין שגופו קנוי, אי"כ נאמר שה"ה שאינו צריך להשלים עבודתו אם נאנם וחלה, כמו עבד שחלה שאינו מוסיף על עבודתו ויולא לחירות, וקשה ע"י מכמה מקומות, ותירצו דשאני עבד עברי מכיון שכבר קיבל כספו בשעת קנייתו, וה"ה פועל אם קיבל שכר פעולתו אינו חייב להחזיר, עיי"ש. ועיי' ש"ך שם ס"ק כב ובציפור הגר"א ובשו"ת רדב"ז ח"ב ס"י רז, שחולקים על מהר"ם וזה ולדעתם אפילו קיבל כל שכרו חייב להחזיר. ועיי' משכנות יעקב חו"מ ס"י סד.

ונראה דאף לדעת הרמ"א, צנידון דין חייבת העמותה להחזיר מה שקיבלה, ולא רק לפני משוה"ד, דסברת המהר"ם דאינו חייב להשלים מה שהסיר בעבודתו היא דכיון דגופו קנוי נסתחפה שדהו, ובצרה זו שייך רק בפועל שחלה שזה אונם בגופו של פועל, דכיון דגופו קנוי נחשב נסתחפה שדהו של בעה"ב, אבל אונם כגון דוולת שנתיבשה הנזה ואינו יכול לעבוד לא שייך לומר ע"י נסתחפה שדהו, ולא מלינו לאף אחד מהראשונים הסוברים שצאונם דדוולת אם שילם לו מהתחלה אינו צריך להחזיר. וא"כ צניד"ד שהעמותה שנשכרה כקצבן למעשה לא נאנסה כלל בעזיבת הרופא הראשון, שהרי מלד השכירות לא משנה מיהו הרופא, והיה על העמותה למצוא רופא אחר, ומה שלא מצאה רופא אחר וזה גם המהר"ם יודה שאפילו קבל שכרו חייב להחזיר מה שלא עשה.

ומה שטוען מנהל העמותה שכבר העבירו לרופא את כל שכרו ולא נשאר להם כדי להחזיר, טענה זו אינה מתקבלת עפ"י מש"כ הסמ"ע ס"י ש"ק ו' דבהשכיר לו חמור סתם ומת החמור חייב להעמיד לו אחר, והביא דברי הטור בשם הרא"ש וז"ל: וא"א ז"ל כתב דבמשיכת החמור נשתעבדו נכסי המשכיר להעמיד לו חמור עד אותו מקום, עכ"ל. ובפרט כאן שלא היה חמור שמת אלא כסף שנתן ונבלע בקופת העמותה, בודאי שהעמותה חייבת לתת שירות כנגד מה שקיבלה.

וד יהושע קניג.